

De drie GODDELIJKE deugden

Tijdschrift van de heemkundekring
NICOLAUS POPPELIUS
van Ravels, Weelde en Poppel

Vijfde jaargang - Verschijnt driemaandelijks

Nr. 19 - 15 maart 2001

HEEMKUNDEKRING NICOLAUS POPPELIUS

Postadres en Museum: Torenstraat 12, 2381 Weelde

Rekeningnummer: 733-3522204-67

Abonnement tijdschrift + Lidgeld Heemkundekring: 600 frank

BESTUUR:

Voorzitter: Laurent Woestenburger, Beatrijs van Nazarethlaan 2, 2382 Poppel	656993
Secretaris: Ria Verheyen, Welvaartstraat 14, 2300 Turnhout	421839
Penningmeester: Agnes Luyten, Berkenlaan 91, 2380 Ravels	658346
Leden: Jos Nooyens, Overbroek 15B, 2382 Poppel	658636
Frans Slegers, Steenweg op Weelde 60, 2382 Poppel	655751
Peter Van Baelen, Weeldestraat 35, 2381 Weelde	655161
Leo van den Berk, Mierdsedijk 111, 2382 Poppel	656954
Adriaan Van Gils, Klein Ravels 109, 2380 Ravels	655258
Marc Van Gorp, Grote Baan 97, 2380 Ravels	656905
Marc Vermeeren, De Meerkens 10, 2382 Poppel	658838
Magda Vloemans, Turnhoutseweg 2, 2381 Weelde	655156

REDACTIELEDEN:

Bert Bogaert, Tulderheyde 25, 2382 Poppel
Louis Schats, Zandoerleseweg 5, 5511 AA Knegsel (Nederland)
Frans Slegers, Steenweg op Weelde 60, 2382 Poppel
Jos Nooyens, Overbroek 15B, 2382 Poppel
Walther van Hulten, Aarledijk 34, 2382 Poppel
Marc Vermeeren, De Meerkens 10, 2382 Poppel
Laurent Woestenburger, Beatrijs van Nazarethlaan 2, 2382 Poppel

VORMGEVING EN REDACTIEADRES:

Marc Vermeeren, De Meerkens 10, 2382 Poppel
marc.vermeeren@skynet.be
<http://users.skynet.be/Ravels-Weelde-Poppel>

VOORRADIGE PUBLICATIES:

Jaargang 1 t/m 4 "De Drie Goddelijke Deugden": 600 frank/Jaargang
De Drie van het Noorden: 200 frank
Verjaardagskalender: 250 frank

De Drie Goddelijke Deugden. Tijdschrift van de heemkundekring Nicolaus Poppelius.

Jaargang 5, nr.19, maart 2001

Inhoudsopgave

1. Hem ik 'et niej gezeej?	blz.65
2. Nachtelijk drama te Ravels-Eel	blz.69
3. Jacht en stroperij (2)	blz.72
4. Rijmen en dichten door en op mensen (1)	blz.80
5. De begraafboeken van Weelde (2)	blz.86
6. Foto van de fanfare "Sint-Nicolaüskring"	blz.89
7. Frans Corneel Van Loon	blz.91
8. Aanwinsten museum	blz.92
9. Ravels, Weelde en Poppel "Toen en nu"	blz.94

Hem ik 'et niej gezeej?

Door Laurent Woestenburg

Al eerder (zie nr.7 van 15 maart 1998) verscheen in ons tijdschrift een lijst van typische Weeldse uitdrukkingen en woorden, aangeleverd door Frans Caymax. Hieronder volgt een nieuwe lijst van woorden die in onze drie dorpen of in één ervan gebruikt werden en ook nu door oudere mensen nog gehanteerd worden. Ernaast leest u de goede Nederlandse term en bij de meesten staat het dialectwoord in een zinnetje. Dat verduidelijkt de betekenis of geeft het gebruik ervan een typisch cachet. Daarbij hebben we geprobeerd de uitspraak zo getrouw mogelijk weer te geven.

* meuzzegoot

De afloop van de pompsteen en van de was-en plasactiviteiten ging meestal door een buisje in de achtermuur (de meuzzegoot) naar buiten en vervolgens door een goot naar een gracht langs de straat. "Meuzze" doet denken aan de "moos" (bijkeuken).
De kat stak d'r smuut in de meuzzegoot, want doar kwaamp wel es een muis deur.

* haffel

Handvol
Méj 'n haffel klein geld konde vruuger hieël de Heg of den Eël versieren.

* ruttetutten

Te zeggen hebben.
G'èt hier niks te ruttetutten!

* kus	Varken <i>Hèdde de kussen al gevoejerd?</i>
* erpel	Aardappel, patat <i>Greutje gong érst een bénneke èrpels schellen.</i>
* zeurg	Zetel <i>In dieje zeurg heet ie 'r hieel wè bruin gebakke.</i>
* paddekopke	Pas uit het eitje ontsproten kikkervisje.
* kleun	Blok, klomp. Ook in het meervoud gebruikt. <i>Hij kwaamp op z'n kleun uit de haai nar de stroat en makte nog veul van z'n oeëren oeëk.</i>
* kwiet	Onnozelaar <i>De kwiet euthange.</i>
* swijnst, swijls, swens	Ondertussen
* vokkederen	Overeenkomen <i>Tussen die twee vokkedeert et niej.</i>
* pinegel	Egel
* brakken	Grote mieren <i>Het stikt hier van de brakken.</i>
* friejet	Fier, trots. <i>Hedde ze gezien? Zoew friejet as een hak!</i>
* verenneweeren	Vernielen, stukmaken. <i>Verenneweert toch hieël dè getuig niej!</i>
* herrevuets	Blootsvoets, barrevoets.
* vitselstekken	Tenen takjes waarmee men, bestreken met leem, muren maakte.
* vremmes	Vrouw, vrouwmens <i>Hij héj noch mèr een fèrm vrémme on den hoak kunne sloage.</i>
* werft	Beperkte oppervlakte werkruimte achter de boerderij. <i>Den bink is op de wèrft een zog ont kèele.</i>
* kwijt	Plas, vuile plek. <i>Doar lej wer een kwijt op de vloer.</i>
* efkes	Eventjes.
* zwis	Afgeroomde melk. <i>Zwis on de vèèrekes voejere.</i>
* kwèèk	Mond. <i>Gadde naaw oew kwèèk es haawe?</i>
* oerts	Boomezels, ontklede wagen waarin men een boom kon hangen voor verplaatsing.
* stoebere	Stof doen opwaaien. <i>Ze zèn ant dorsen in de schuur, zieget mèr es stoebere.</i>
* gewarrig	Snel reagerend (van een hond gezegd). <i>Pas op, want doar zit ne gewarrigen hond.</i>
* kreugel	Kruiwagen.
* klak	Pet.

* klètske	Klein beetje. <i>D'r is nog een klètske pap in de pot.</i>
* lutske	Ogenblikje. <i>Hèt naaw toch een lutske geduld!</i>
* keuteren	Koeteren. <i>Sus keuterde mej zene pook in de leuvense stoof.</i>
* bedieëme	Dadelijk, seffens, meteen <i>Bedieëme zal ie d'r wèl zèèn.</i>
* spèèren	Zich haasten. <i>Sjoarel spèèrde den inbreker van aachternoar.</i>
* swerkendags	Op een werkdag
* teheuj	Omgeslagen <i>Sus van Janboere z'n kèir ging teheuj.</i>
* zeiksmoeier	Mier.
* pol	Hand. <i>Géft menieër es ne schoeëne pol.</i>
* hoarzakken	Vals spelen. <i>As ge nog hoarzakt, speul ik nimmer méj.</i>
* gèt	Lederen beenbeschermer. <i>De kemiezen droegen getten over d'r broekspèèpe.</i>
* faaske	Petje.
* zipke	Mouwloos ondervestje. <i>Z'n leuzie hong uit z'n zipzakske.</i>
* tolkool	Raapkool. <i>Ze zegge dèt ie in de tolkolen gevonden is.</i>
* voetsteufke	Voetverwarmer.
* grispot	Pot met warme houtskool voor de voetverwarmer. <i>Méj de grispot onder de rokke lèèjde gén kaaw.</i>
* treizemeulen	Wanmolen.
* schitten	Koemest. <i>Méj de schitkeurf op de waai rondgoan.</i> <i>Koeien frèèten niej van schitbossen in de waai</i>
* teineniejen	Onmiddellijk. <i>Ze makte er teineniejen een ènt oan.</i>
* muug	Beu. <i>Ik wirt zoew muug as kaaw pap.</i>
* afgezet	Afgeschaft, niet meer in voege. <i>t is mèr nen afgezetten heiligendag.</i>
* jonk	Meisje. <i>Leupte naaw nog aaltij méj dè jonk?</i>
* keuteljacht	Op keuteljacht goan (meisjes plagen)
* bijieënschieten	Schiften. <i>M'n boter schoot wér bijieën.</i>
* troefel	troffel.

	<i>Méj de troefel het groan op nen hoeëp schieten.</i>
* papschool	Kleuterschool.
* grommes	Vermaningen. <i>Hèdde wér grommes gekrege?</i>
* stoppeleg	Houten eg waarmee men over het stoppelveld reed nadat het graan gemaaid was.
* pèëneg	Eg om panen (kweekgras) uit de akkers te slepen.
* zeisie	Zeis.
* dikkop	Borrel. <i>Er ne fermén dikkop op aagterover sloage.</i>
* kèèlen	Slachten. <i>Den bink was er wér ieënen ont kèèle.</i>
* pegger	Schoenmaker (wijst op het gebruik van houten peggen om schoenzolen vast te slaan). <i>Zèlf haj de pegger mèr een poar kleunen oan.</i>
* kemies	Douanier. <i>Op de grens stond een kemiezenkeutje.</i>
* kantschèeter	Spottend voor een douanier.
* bink	Slachter. <i>Den bink van Wèlt sleep de geslachte zog op zene rug nar de lieër of 't niks was.</i>
* zog	Zeug.
* slibberen	Baantje glijden op ijs.
* letsen	Kinderspel waarbij men probeert de voorloper aan te raken.
* bulleke	Doekje. <i>Bulleke, bulleke aagter 't gat speulen.</i>
* fèpke	Platgedrukt groen korenhalmpje waarop men door blazen kan fluiten. Een kind dat zich flauw gedraagt. <i>Zè naaw niej zoeën flaaw fèpke.</i>
* bommekèt	Grote metalen knikker om mee te spelen.
* mèrrebollen	Marbels, gebakken knikkertjes.
* boames	Bamis, herfststijd.
* weurft	Salix, ook poeskeshout genoemd.
* kant	Wilde heg langs een weg of akker. <i>Ze hemme vruuger al die kaanten opgereumd en naaw méj de ruilverkoaveling zette ze ze wér opnoew.</i>
* bieteut	Koolmees.
* solferstek	Zwavelstok.
* gruun	Rapen. <i>Erst gruun plukken en dan goan speule!</i>
* bommeulder	Meikever. <i>K'hèm drijé bommeulders in een stekkedoeëzeke.</i>
* rieëp	Een loopwiel van een fiets.

* sloaplefke

* roei

Leupt mèr mèj oewe rieëp nar 't school!

Onderhemdje.

Hij ging toch wel in z'n sloaplefke nar de kerk zeker.

Roede.

Hoeveul roeien gaan d'r in een hektaar?

Wie kan en wil er nog noteren? Bezorg ze ons en wij nemen ze op in een volgende aflevering van ons tijdschrift.

Nachtelijk drama te Ravels-Eel

Door Johan en Jan Van Steen

Op 7 oktober 1886 werd Lucia Dickens geboren te Ravels-Eel, als vijfde kind en jongste dochter van Ludovicus Dickens en Anna Maria Dickens. Zij huwde op 31 maart 1913 Jacobus Wilhelmus Van Steen. Uit dit huwelijk werden acht kinderen geboren. Zij boerde samen met Jacobus 'Jan' Van Steen op de ouderlijke boerderij van Lucia, die gelegen was in 't Broek en die nu het huidige Broekstraat nr. 13 is te Ravels-Eel.

Waakt, want gij weet het uur niet op dewelke de
Heer zal komen. Math. XXIV, 42.

†

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

LUCIA ANNA DICKENS

echtgenoot van

Jacobus Wilhelmus VAN STEEN,

geboren te Ravels den 7 October 1886 en te Ravels-
Eel laffelijk neergeschoten den 2 September 1944.

Voorzien van het H. Olijfsel en den Pauselijken
Zegen.

Zij was een allerbeste moeder, en de liefde die zij
haren echtgenoot en haar schoon- en talrijk huisgezin
toedroeg sloot de liefde tot God niet uit.

Heer, de slag die ons getroffen heeft, verbrijzelt ons
het hart. Maar wij weten dat Gij onze vader zijt en
uit vaderlijke goedheid ons beproeft. Gij weet hoe
wij haar beminden, hoe zij U beminde, U en uwe
lieve heilige Moeder; behandel haar thans naar uwe
goedheid om hare en onze liefde tot U.

Duurbare Echtgenoot en beminde Kinderen, door
het moordend lood getroffen, viel ik ter aarde neer.
Gij omringdet mij met uwe zorgen, maar uwe hulp
mocht niet baten. Toen riep ik den Heer dat Hij mij
niet zou verlaten in mijne hulpeloosheid... en Hij
heeft mijn gebed verhoord en mijne ziel opgenomen
ten hemel van waar ik op u waak. Vergeet mij niet
in uwe gebeden.

Toefieliefden, gij vooral mijn beste zoon in den
vreemde:

Ontvangt tot bericht van mijn laatste gedacht:

„Mijn groet, mijne liefde, mijn christelijk sterven.

Mijn roep dat ik allen hierboven verwacht,

Hierboven om eeuwig Gods glorie te erven”.

Genadige Jezus, geef haar de eeuwige rust.

300 d. afl.

R. I. P.

Drukk. F. & J. De Kinderen, Ravels

Als je het bidprentje hiernaast bekijkt, dan
vraag je je misschien af wat voor drama er
zich afgespeeld heeft op die tweede sep-
tember ten huize van Jacobus 'Jan' Van Steen-
Dickens. Daarom hieronder het relaas van Jan
Van Steen.

Eerst even de tijdsgeest schetsen. We waren
toen op de vooravond van de volledige be-
vrijding van België. Op 2 september werd
Brussel bevrijd door de Geallieerden, Ant-
werpen volgde op 3 september. De Duitsers
sloegen in groten getale op de vlucht en
trokken onder andere door onze dorpen
Nederland binnen. Dit alles gebeurde in de
grootste wanorde die je je maar kunt voor-
stellen. Vooraan in Nederland werden ze
echter opgevangen en gehergroepeerd, waarna
ze terug een front poogden te vormen tegen de
snel oprukkende Geallieerden. Dit front liep
onder andere over Poppels grondgebied (Aarle-
Maarle) via Weelde-Statie en Rijkvorschel
richting Merksem. Zowel de Duitse bezetter
als de inwoners van onze dorpen waren bang
voor wat komen zou.

Fig.1: bidprentje Lucia Anna Dickens

Op 2 september 1944 om 2 uur 's nachts werd er op de deur gebonkt bij de familie Van Steen in de Broekstraat te Ravels-Eel. In het huis waren toen vader Jacobus 'Jan' Van Steen, moeder Lucia Anna Dickens en de kinderen Antoon, ikzelf, August en Maria aanwezig. Er werd geroepen: "Open maken, Gestapo!".

Ik en mijn twee broers waren bang dat ze ons kwamen halen om in Duitsland te gaan werken en dachten onmiddellijk aan vluchten. Haastig trokken wij onze kleren aan en liepen naar de woonkamer. Zodra ze buiten hoorden dat er binnen deuren werden geopend, hoorden wij hen naar elkaar roepen: "Pas op! Ze gaan lopen!". Het huis bleek rondom afgezet, dus vluchten was nutteloos en zeer gevaarlijk, ook al omdat de maan die nacht zo helder scheen dat je haast zou zeggen dat het dag was. Wij -Toon, ik en Gust- zijn dan vlug via de stal naar de hooizolder gevlucht en hebben ons daar in het vers gedorste erwtenstro verstopt. Moeder en mijn zus Maria hadden zich uit schrik in de slaapkamer van mijn ouders teruggetrokken.

Ondertussen had vader toch de voordeur geopend en zijn drie -vermoedelijk- Gestapo's in de woonkamer gekomen. Na het uiten van verscheidene dreigementen en beschuldigingen allerhande over verborgen wapens en de witte brigade(verzet), begonnen twee Gestapo's het huis te doorzoeken, terwijl de derde in de woonkamer bleef. Daar heeft hij een kast doorzocht. Achteraf bleek dat hij een som geld en zowel vaders als moeders portefeuille ontvreemd had. Mijn moeder en mijn zus Maria -die zich nog steeds in de slaapkamer van mijn ouders bevonden- werden ongemoeid gelaten.

De twee andere Gestapo's hadden ondertussen op de kelderkamer onze warme bedden gevonden. Toen waren ze zeker dat er nog meer personen aanwezig waren op de boerderij. Het duurde niet lang of ze kwamen eveneens op de hooizolder aan. Ze riepen dat we te voorschijn moesten komen, anders zouden ze een handgranaat gooien. Eén van de twee Gestapo's liep daarop over het erwtenstro en trapte daar op mij. Hij trok me onder het erwtenstro vandaan en vroeg of er nog iemand hier was, waarop ik met een nee antwoordde. Daarop nam hij me mee naar de woonkamer voor verdere ondervraging.

Toen ik in de woonkamer aankwam, kreeg ik haast onmiddellijk een slag in mijn gezicht van de derde Gestapo die daar gebleven was. Ik vroeg hem wat ik hem misdaan had om zoiets te verdienen. Vader deed teken naar me dat ik beter kon zwijgen. Moeder hoorde het tumult en kwam kijken wat er aan de hand was. Toen ze mij zag, zei ze tegen de Gestapo die me vasthield: "Moet je die ook nog, ze hebben al een zoon meegenomen.", hierbij doelend op mijn broer Jaak die verplicht tewerkgesteld was in Duitsland. Hierop brulde één van de

**Fig.2: Voorzijde bidprentje
Lucia Anna Dickens**

Gestapo's: "Zwijg of ik schiet!", terwijl hij met een vuurwapen dreigde. Onmiddellijk ging er een schot af. Moeder werd getroffen door een kogel boven het linkeroog en viel voor dood neer.

Toen ontstond er enige verwarring onder de drie Gestapo's, waarvan ik gebruik maakte om via de achterdeur naar buiten te lopen om hulp te gaan halen. Daar werd ik echter tegengehouden door een vierde Gestapo die me terug naar binnen stuurde met de woorden: "Kalm blijven!". Terug in de woonkamer zag ik nog net de drie andere Gestapo's wegvlugten langs de voordeur. Ik en mijn vader zijn toen nog naar buiten gelopen en zagen 5 mannen op hun fiets naar de Grote Baan (is de huidige N137) rijden.

Louis Dickens is toen 's nachts -en dit ondanks de door de Duitsers ingestelde nachtklok- naar de rijkswacht gegaan om hen te verwittigen. De Rijkswacht was toen nog gevestigd in de Singel te Weelde, ongeveer waar nu de bejaardenwoningen staan. De rijkswachters durfden in eerste instantie zelfs niet te openen, omdat ze bang waren dat het Duitsers waren die aanbelden. Ze waren de dag voordien ernstig lastig gevallen door de Duitsers, die toen onder andere de radio en de wapens van de rijkswachters hadden afgenomen.

Ook de dokter werd verwittigd. Amandus Van Baelen en zijn dochter Amanda zijn die nacht te voet over het 'Molenheike' naar moeder Lucia Dickens komen kijken, maar konden helaas niets meer uitrichten. De pastoor van Den Eel werd die nacht eveneens nog verwittigd door Louis Verheyen.

De Duitse Feldgendarmen waren nog voor de Rijkswacht in 't Broek. Zij maakten zich niet erg druk over het hele gebeuren en maakten zich er vanaf met het smoesje dat dit het werk was van de communisten.

De rijkswacht van Weelde is toen met een onderzoek begonnen in zeer moeilijke omstandigheden. De dag voordien waren immers alle telefoonlijnen verbroken door de Duitsers, aangezien de Geallieerden zeer snel naar onze streek oprukten. Zo zijn er verscheidene uren verloren gegaan vooraleer het gerechtelijk apparaat in werking trad. Het parket kon niet ter plaatse komen, zodat moeder naar Turnhout werd gevoerd voor een lijkschouwing.

De twee bewakers van de brug van Ravels -één van hen was Jan 'van de melkerij' Van Gils- zijn die dag nog in 't Broek komen getuigen voor de rijkswacht dat er die nacht omstreeks kwart voor twee vijf mannen per fiets komende uit de richting Turnhout de brug overgestoken waren. Deze vijf waren druk in gesprek, maar toen ze de twee bewakers zagen, zwegen ze plots. Ze zijn echter niet langs daar weergekeerd. Vermoedelijk zijn ze via de Kastelein teruggekeerd. Daar lag namelijk een ijzeren voetgangersbrugje over de 'Vaart'. Deze vermoedens worden nog gesterkt door het feit dat de vijf Gestapo's die nacht nog gezien zijn toen ze naast café 'Meuris' fietsten richting Bovenheide.

Diezelfde voormiddag nog werden ik en mijn vader naar Turnhout gebracht door de rijkswacht. Alle Gestapo's werden bijeengeroepen en samengebracht in hun depot dat zich bevond nabij het Kasteel van Turnhout. Mijn vader werd er nog uitgelachen en bespot door de Gestapo's, maar Luitenant Vos van de rijkswacht wees hen allen terecht, en zei dat de feiten bijzonder ernstig waren en dat de daders van deze moord moesten gevonden worden. Vader werd gevraagd of hij iemand herkende. Niemand leek echter op de nachtelijke overvallers. Ik mocht van de rijkswacht niet naar binnen, want zij waren bang dat ik vanwege

mijn 19-jarige leeftijd wel eens zou kunnen opgepakt worden om te gaan werken in Duitsland. Ik mocht echter wel door een raam loeren, maar ook ik kon er geen enkele Gestapo ontdekken die betrokken was bij de moord op mijn moeder. Mogelijk hadden de daders zich al uit de voeten gemaakt of waren ze zo slim om zich niet te laten zien die dag.

Naderhand zijn we nog verscheidene keren naar Turnhout geroepen door het gerecht en de krijgsauditeur om foto's van verdachten en ook verdachten zelf te bekijken. Helaas zonder succes. Men heeft de daders nooit kunnen vinden, waardoor er een heleboel vragen onbeantwoord bleven. Waarom doorzocht die éne Gestapo alleen de kast waarin het geld werd bewaard? Waarom reden ze recht naar het huis in 't Broek? Had iemand hen getipt?

Jacht en Stroperij (2)

Door Laurent Woestenburg

Karel de Grote legde de basis voor de jacht als een soort luxe-sport

Tijdens het bewind van Karel de Grote (768-814) ontwikkelde de jacht zich tot een belangrijke bezigheid voor de hogere stand. Hij promoveerde grote bosgebieden tot *banbossen*. Dat waren gebieden waarop alleen hijzelf en door hem uitverkoren jagers mochten jagen. De valkerij was op die gebieden zeer populair, maar ook de zogenaamde *parforcejacht*. Daarbij werd het wild door groepen jagers samengedreven in een steeds kleiner wordende kring om dan afgeschoten te worden.

Het jachtrecht kwam meer en meer in handen van de vorsten. Die voerden het zogenaamde *forestrecht* in. Dat betekent dat die vorsten uitgestrekte gebieden voor zich mochten reserveren. Daarnaast ontstond in de dertiende eeuw ook het *waranderecht*. Dit recht liet de vorsten toe in de niet-afgesloten terreinen, aan wie ze ook mochten toebehoren, vrij op klein wild te jagen. Niemand anders mocht dat doen, zelfs de eigenaars op hun eigen gronden niet. Zo'n gebied noemde men *warande*. Turnhout heeft nog steeds een straatnaam die daarnaar genoemd is, maar ook Ravels had een warande. Het beheer van de jachtgebieden en het toezicht op het waranderecht werden uitgeoefend door een *warantmeester*. De eerste vermelding van zo'n warandemeester komen we tegen in een document van 1361. Zo iemand kwam in de regel uit de lagere adel. De bestraffing van jachtmisdrijven lag in handen van de opperjachtmeester. In feite betekende dit recht een serieuze inperking van het jachtrecht. Het logische gevolg daarvan was een enorme opbloei van de wildstroperij. En die zal met wisselende intensiteit blijven bestaan.

Het begin van de twaalfde eeuw werd ook gekenmerkt door een grote hongersnood. Dat bracht Karel de Goede ertoe om op grote schaal ondersteuningsmaatregelen te treffen: bijvoorbeeld door aalmoezen uit te delen, door broden weg te schenken en door allerlei voorschriften uit te vaardigen voor de tuinbouw. Maar aan die ellende was uiteraard ook de uitbreiding van de wildstroperij verbonden, want de mensen zelf deden ook hun best om in leven te blijven.

In de Middeleeuwen had Weelde een schepenbank die ook bevoegd was voor Ravels en Poppel. Ze behandelde verkopeningen, verpachtingen en allerlei disputen rond eigendommen.

Wellicht kwamen jachtmisdrijven ook wel eens op haar agenda. De Middeleeuwen vormen ook de tijd waarin op vele plaatsen allerlei jacht- en stropersverhalen ontstonden. Mensen werden meegetrokken in de zogenaamde *wilde jacht*. Anderen botsten 's nachts op de *eeuwige jager* die op een wit paard of een brandende wagen door de bossen dwaalde. Verhalen die de mensen bezig hielden in hun lange winteravonden rond de haard.

In de veertiende eeuw begonnen de grote domeinen, vooral vlakbij de steden, uiteen te vallen. Met de Blijde Intrede in 1356 verkregen de Brabanders, - dat waren de inwoners van de huidige provincies Brabant en Antwerpen en de Nederlandse provincie Noord-Brabant -, opnieuw het jachtrecht. In die periode behoorden Weelde en Poppel tot het hertogelijke domein. Vermits de hertog er zichzelf beschouwde als de enige rechthebbende, bleef hier het recht om te jagen dus tot hemzelf beperkt. De Brabantse vrijheid was echter geen lang leven beschoren, want de Bourgondische hertogen (vanaf 1384) beschouwden zichzelf alweer als grondheren en ze beperkten het jachtrecht opnieuw van langsom meer. Herenboeren, die bezitters waren van domeinen maar ook heel wat kloosters en abdijen, hebben zich toen tegen die inperking verzet.

Op de jacht vergezelden honden hun meesters. Maar aangezien er nogal wat groot wild rondliep, moesten die honden beschermd worden tegen onverwachte aanvallen van bijvoorbeeld wolven. Daartegen droegen ze halsbanden met ijzeren pinnen. En dat dit geen overbodige luxe was, blijkt uit de documenten. Zodra het jachtrecht beperkingen onderging, nam het groot wildbestand weer uitbreiding en dat gebeurde ten nadele van de landbouw. Die dieren vernielden immers de landbouwgewassen. Bovendien betekenden ze een gevaar voor de bevolking zelf. Het was dus duidelijk dat men zich daartegen moest gaan verweren. Nochtans werden tijdens het bewind van de als twistzaaiers bekend staande Lodewijk XI (1461-1483) steeds grotere gebieden ingepalmd voor de jacht. De jagers moesten ervoor zorgen dat hun honden niet door de afsluitende heggen van de eigendommen konden kruipen. Om dat te voorkomen hing men een houten driehoek (een kennef) om de hals van het dier. Soms bevestigde men zelfs een stok tussen de poten van het dier, zodat het niet hard achter konijnen aan kon lopen. Allemaal voorzorgsmaatregelen om aan vervolgingen en plagerijen te ontsnappen. Zelf camouflerden de jagers zich om het wild tot op schietafstand te kunnen besluipen.

Jachtrechterlijk kwam het ook tot de vastlegging van de nieuwe regels. Hertog Jan IV gaf bijvoorbeeld in 1420 aan de abt van Tongerlo het recht om een meier en zeven schepenen aan te stellen. Die mochten bepaalde heerlijke rechten uitoefenen. Zo verkregen zij het visrecht op alle vijvers en vennen van Ravels en Eel, de vrije warande (jachtrecht) op gevogelte, hazen en konijnen, en het *recht van legge* om valken te vangen voor de valkenjacht.

In het keurboek van Ravels uit 1552 lezen we dan weer dat *wie in de vennen of wouwers van de heer van Tongerlo gaat vissen, beboet wordt naar maatstaf van de aangerichte schade, welke door de warandemeester of jachttopziener wordt vastgesteld*. Bovendien: "De Prelaat bezit de warande of het jachtrecht in Ravels en Eel en hij kan het naar goeddunken verpachten. Hij verbiedt de ingezetenen jachthonden te houden en te jagen op de gronden van de heerlijkheid op straf van boeten. De warandemeester of jachttopziener waakt".

De Franse tijd legt de basis van het moderne jachtrecht

Na de aansluiting van onze contreien bij de Franse republiek (1792) werd het jachtrecht gekoppeld aan het grondeigendomsrecht. Dat evolueerde tenslotte op 11 juli 1810 tot het keizerlijk besluit om jachtaktes uit te reiken.

Na de Belgische Onafhankelijkheid

In de negentiende eeuw nam in het Westen het jagen af in intensiteit. Daarentegen nam de bevolking sterk toe. Het wild, vooral het grote wild, werd schaarser in heel West-Europa. Hoewel de jacht nog een voorrecht bleef voor de adel en de gegoede burgerij, geraakten dezen hun privileges meer en meer kwijt en verarmden zij. Het gevolg daarvan was, dat het gerechtigd jagen steeds meer afnam. Anderzijds legden regeringsbepalingen almaar strengere verordeningen op. Het vergunningstelsel stimuleerde dit natuurlijk. Al met al leidde dat in ons land tot het ontstaan van een eigen jachtrecht. Maar wij stellen vast, dat ondanks die regelgeving de wildstroperij aanzienlijk toenam. Oorzaak daarvan was de armoede bij de gewone bevolking ingevolge de industrialisatie en het systematisch uitvallen van de huisnijverheid. De landelijke bevolking was eens te meer gedwongen om bijkomend voedsel te vergaren.

Ingevolge de depressie van de dertiger jaren nam de wildstroperij in onze streken opnieuw ongekende proporties aan, maar na de tweede wereldoorlog zorgde den welstand van de mensen en de vermindering van de wildstand zelf ervoor dat er veel minder gestroopt werd. Uiteraard speelde ook de verstrenging van het jachttoezicht daarin een belangrijke rol.

De jacht is ook in ons land officieel gereglementeerd

In België ontstond eigenlijk reeds in het midden van de negentiende eeuw een soliede jachtwetgeving. Basis daarvan zijn de wetten van 26 februari 1846 en van 29 maart 1873. Op 28 februari werd de toen bestaande wetgeving vervangen door een nieuwe jachtwet. Deze wet vormt nog steeds de basis van onze huidige jachtwetgeving. Later zijn daaraan nog wel herhaaldelijk wijzigingen aangebracht, maar in feite is ze nu nog steeds van kracht. Het daarmee gepaard gaande vergunningstelsel geldt bij ons niet alleen voor het jagen zelf, maar ook voor het dragen van wapens. Het Burgerlijk Wetboek en het Strafwetboek spreken hier dus ook een woordje mee. Omdat na de staatshervorming de jacht samen met de vogel- en visvangst gewestelijke materie is geworden, zijn er bovendien nog regionale voorschriften bijgekomen. Maar, we zijn tevens Europeanen. Dus ook de Europese Commissie heeft hier een stem in het debat en legt ons van haar kant richtlijnen op. Alles tezamen betekent dit een indrukwekkend geheel van voorschriften, geboden en verboden.

De wetgeving regelt alle aspecten van de jacht

Het is natuurlijk niet mogelijk en het zou ook niet zinvol zijn hier de hele jachtwetgeving op te voeren. Daarom beperk ik mij tot een paar algemene lijnen. De geïnteresseerde lezer verwijs ik liever naar de teksten van de wetgeving zelf.

In feite is het de Hoge Jachtraad die de overheid adviseert. Deze laatste zorgt ervoor dat er een doeltreffende jachtwetgeving ontstaat. Die wetgeving is een regelend instrument dat zegt

waar, wanneer en met welke wapens en op welke dieren gejaagd mag worden. Wie die wetten overtreedt, wordt als wildstroker beschouwd.

Basis van de wetgeving is het behoud van het evenwicht in de populatie van de verschillende soorten wild. Zijn er van een bepaalde soort teveel, dan mag erop gejaagd worden. Als er te weinig zijn, dan is het bejagen ervan verboden. Een tweede belangrijke poot in de wetgeving is de bescherming van de eigendommen van de mensen. De jagers mogen geen schade toebrengen aan de land-, tuin- en bosbouw. Tenslotte: wat geschoten wordt, moet verhandelbaar voedsel (eetbaar wild) zijn.

De jachtwetgeving heeft betrekking op heel wat aspecten. Samengevat komt het neer op de volgende elementen. De wet regelt het recht om te mogen jagen of te mogen laten jagen op zijn eigendommen of gepachte gronden, de jachtverhuring en de jachtterreinen zelf. Verder somt ze de dieren op waarop gejaagd mag worden en bevat ze de voorschriften voor het bekomen van een jachtvergunning en het afleggen van een jachtexamen. Ook worden de tijdstippen vastgelegd waarop men op welk wild mag jagen en zijn er bepalingen opgenomen in verband met het vervoeren van wild. Bovendien zijn er over de jachtwapens strikte bepalingen in de wetgeving opgenomen. De wet zegt ook wat men moet verstaan onder verdelging en bestrijding van wild en wanneer men ertoe mag overgaan. Tenslotte zijn er bepalingen betreffende het toezicht op de jacht (wie en met welke bevoegdheden) en wordt de procedure in verband met klachten besproken.

Vermelden we tenslotte nog, dat voor de valkenjacht een speciale vergunning vereist is. Veel wordt die vorm van jagen echter niet meer bedreven.

De jagers en de natuurbescherming zijn het niet altijd eens

België telt zo'n 27 000 jagers met een jachtvergunning. Daarvan zijn er een 14 000-tal in Vlaanderen. Zij beschikken voor hun hobby over een jachtvergunning. In Vlaanderen kosten die 6 000 fr. en in Wallonië 9 000 fr. Er zijn vooral in Vlaanderen nogal wat jagers die over de twee vergunningen beschikken, omdat zij graag in de Ardennen gaan jagen. Vooral het groot wild trekt hen daar sterk aan. Als je bedenkt, dat daarbij nog de hele uitrusting (kledij, een geweer, munitie, de hond, ...) uit dezelfde portemonnee betaalt moet worden, dan begrijp je al vlug, dat jagen een dure hobby is. En dan spreek ik nog niet over de jachtpachten die jaarlijks moeten worden betaald. Uiteraard gaat het geschoten wild in de legale handel, wat niet het geval is met door stropers gevangen of geschoten wild. De opbrengst van het wild weegt meestal niet op tegen de hoge kosten die de jagers zich, vooral in Vlaanderen, permitteren.

De jacht wordt bij ons derhalve tegenwoordig veelal beoefend als een sport of voor de ontspanning. Officieel heet het evenwel dat de jacht er moet zijn om de wildstand onder controle te houden of om bepaalde schadelijke dieren uit de weg te ruimen. Vast staat dat de jager en de natuurbeschermers hand in hand horen te gaan om het leven van het wild te garanderen, maar ook om overbevolking tegen te gaan. Het is de overheid die moet toezien op deze principes nageleefd worden. Het vergunningsstelsel is naast de wetgeving een doeltreffend middel om de zaak in de hand te houden. Voor- en tegenstanders van de jacht kibbelen nog steeds geregeld over het belang dat jagen heeft voor de wildstand. De jagers vinden hoe dan ook dat hun sport een aanzienlijke bijdrage levert aan het instandhouden van het natuurlijk evenwicht. Hun hobby (sport) moet blijven, vinden zij.

Is ethisch verantwoord jagen slechts een moderne kreet?

We leven in een tijd waarin veel geschreven en gesproken wordt over de ethiek in allerlei beroepen, sporten en hobby's. Daaraan ontsnapt de jachtwereld natuurlijk ook niet. Het degelijk beheer van de fauna, de instandhouding van de natuur en de ethische aspecten van de dierenbescherming spelen daarin een grote rol. Maar ook de omgang van jagers met elkaar en met de medemensen legt zijn gedragsregels op. In de moderne jacht noemt men het jagen volgens een verantwoorde gedragslijn *weidelijk jagen*. Dat betekent eenvoudigweg dat een jager op een deftige manier hoort om te gaan met zijn hobby. Die beschaafde vorm van jagen verschilt soms wel lichtjes van streek tot streek, - er bestaan immers streekgebonden gewoontes-, maar bepaalde gedragsregels gelden overal en steeds. Een weidelijk jager is derhalve in de eerste plaats een 'kundige' jager met een sterk ethisch gevoel.

Petrus (Prow) Van Gool was een gerespecteerd jachtopziener in de Schrieken te Poppel.

De Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging heeft een soort erecode opgesteld, waarvan de verschillende voorschriften ook voor onze jagers gelden. Daarin lezen wij o.a. dat de jager grote zelfbeheersing aan de dag moet leggen, veilig moet omgaan met zijn wapen, geen roofbouw op de wildstand mag plegen en respect moet tonen voor zijn medemens (bv. voor de eigenaars van bejaagde gronden en voor zijn collega's).

In een oud Jagersboek staan de volgende tien geboden:

De tien geboden van de goede jager

- I. Op de afspraak bied u aan met open wapen ongelâan.

- II. Indien op klopjacht wordt gegaan
blijf dan wijs in uwe schuilplaats staan.
- III. Geschoten wild wordt slechts vergaard
als 't verzamelen blazen is bedaard.
- IV. Natuurlijk, om geen enkele reden
zult gij in d' omsingeling treden.
- V. Is bij de jacht 't terrein bebost,
blijf dan geduldig op uw post.
- VI. Toeft g' in open veld of in bossen,
op manshoogte zult gij geen schoten lossen.
- VII. Gaat de jacht ord'lijk vooruit,
geen jager gaat de slaglijn uit.
- VIII. Vliegt de vogel boven het gewas,
als hij stijgt, schiet dan pas.
- IX. Houdt uw wapen opgesloten
bij het springen over sloten.
- X. Om ongelukken te vermijden,
laat U door dêes regelen leiden

Mocht gij in deze geboden falen,
zult g' aan d' armen duizend frank betalen.

Daaruit blijkt dat ook in vervlogen jaren de jagers oog hadden voor behoorlijke omgang met vuurwapens tijdens de jacht. Ethisch jagen is dus niet zomaar een moderne kreet. Er is altijd al belangstelling voor geweest.

Enkele concrete in onze tijd na te leven regels verdienen hier wel even een vermelding. Men mag bijvoorbeeld niet in het wilde weg schieten en moet ervoor zorgen dat zijn wapen in goede conditie is. Een wapen moet steeds zo gehanteerd worden dat het geen mens kan raken. Bij een wapen hoort specifiek daaraan aangepaste munitie. Als men een hindernis tegenkomt (een gracht bijvoorbeeld) moet men vooraleer ze te nemen eerst zijn wapen ontladen. Overigens mag een vuurwapen nooit langer geladen blijven dan strikt noodzakelijk is. Men moet er naar streven zijn prooi met een goed gericht schot meteen te doden om het dierodeloos lang lijden te besparen. Overigens geeft men juist daarom de voorkeur aan schietend jagen en vermijdt men het vangen van dieren met een strik of een klem. Deze laatste praktijken behoren trouwens eerder tot de stroperspraktijken en zijn verboden. Ethisch jagen houdt bijvoorbeeld ook in dat men geen stilzittende vogels afschiet of geen gekweekte vogels (bv. fazanten) loslaat om ze dan neer te schieten, vergelijkbaar met het kleiduifschieten.

En dan zou ik het nog moeten hebben over de omgangsvormen die gelden bij de drijfjacht: het aantal deelnemers, de afspraken met de genodigden, de opstelling van de deelnemers, de rolverdeling, de verplaatsing van de ene drift naar de andere enz. Kortom, voor de drijfjachten bestaat een hele reeks te maken afspraken voor het veilig en correct drijven van het wild.

Zelfs het omgaan met geschoten wild is aan goede afspraken onderworpen. Ook hier slechts een paar voorbeelden. Zo is het ontweiden van geschoten grofwild een belangrijke opdracht. Men snijdt het, nadat het geschoten is, onmiddellijk open om het te ontgassen. Hazen en konijnen laat men *pekelen*, d.i. men drijft de urine eruit.

Op de naleving van de wet staat er wel controle

De controle op de naleving van de wetgeving inzake de jacht ligt in de handen van de jachtopzieners -grote privé domeinen hebben er doorgaans zo één-, of van de plaatselijke politie, hoewel deze laatste daarvoor meestal niet de tijd heeft en er dus niet zoveel aandacht aan besteedt. Er zijn ook nog altijd de beampten van het Bestuur van Waters en Bossen en zelfs agenten van de Sint-Hubertusclub. Over deze club hebben wij het verder nog uitgebreider.

En de stroperij, bestaat ze nog?

Stroper is hij die zonder jachtvergunning en/of op verboden gebied en/of met niet toegelaten hulpmiddelen en/of in een gesloten tijd op jacht uittrekt. Hij vindt dat hij dat gerust mag doen, omdat het gegeerde wild volgens hem gemeenschapsgoed is en dus aan geen grondbezitters toebehoort.

Stroppers opereren meestal zeer individueel. Ze behoren vaak tot de lagere sociale klassen en leven vrijwel in alle gevallen op de buiten. Je hebt er die bij daglicht hun geliefkoosde sport beoefenen, maar er zijn ook de meer professionele stroppers die er in het donker met de lichtbak op uit trekken. Sommigen doen het zelfs met een afgedankte auto. Ze gaan ervan uit dat wild wel eens het licht opzoekt en in het licht van de koplampen of de lichtbak komt zitten, zodat het een koud kunstje is om de prooiën neer te schieten. De groei die de landbouwbedrijven de jongste tientallen jaren hebben ondergaan, heeft het stropen wel doen afnemen. Immers, de boeren en de tuinders die vroeger gemakkelijker ten prooi vielen aan de lust om te stropen op wild dat hun vruchten schade berokkende, voelen tegenwoordig helemaal niet meer zoveel voor het wegstropen van dat wild. Overigens hebben de vergunde jagers meestal de toelating om de eigendommen van de plaatselijke boeren te bejagen.

Wij moeten echter wel een onderscheid maken tussen het Zuiden en het Noorden van ons land. In het Zuiden (Wallonië en inzonderheid de Ardennen) leeft veel meer groot wild dan in Vlaanderen. Dat werkt blijkbaar erg aanstekelijk op stroppers. Weliswaar is daar de hoeveelheid per jaar gestroopt wild moeilijk in te schatten. Toch beweert de rijkswacht dat er in Wallonië meer wild gedood wordt door stroppers dan door reguliere jagers. Daarbij worden allerlei trucs bedacht en wordt meestal in groepsverband gewerkt. Belangrijk voor deze stroppers is de jachtopzieners en de politie te verschalken. Dat doen ze door gebruik te maken van auto's en gsm's

In Vlaanderen wordt ongetwijfeld ook nog flink gestroopt, maar ook hier is moeilijk te achterhalen wat het resultaat daarvan in omvang voorstelt.

Sint-Hubertus is de behoeder van de jagers

In ons land bestaat er een bloeiende vereniging voor de jagers. Ze koos de H. Hubertus als patroonheilige en nam zelfs ook zijn naam over in haar vaandel. Het is de Sint-Hubertusclub

van België. De feestdag van deze heilige valt op 3 november. Op die dag zie je op vele plaatsen de jagers feestelijk vieren, op de klaroenen blazen en te paard op jacht trekken terwijl ze een meute honden vooruit sturen. Die dag betekent voor de jagers een dag van vriendschap en collegialiteit. Want ze moeten er samen in groep op uittrekken. Dan vergeten ze alle narigheid, want in het jagersmilieu plegen wel eens toestanden van naijver en vetes te bestaan.

Sint-Hubertus wordt speciaal vereerd in de Ardense gemeente Saint-Hubert. Hij is daar ook een geliefkoosd reisdoel voor de toeristen. Van hem zegt de legende, dat hij op een Goede Vrijdag aan het jagen was in de Ardennen en daar plots een reebok zag opduiken met een kruis tussen het gewei. De ongelovige Hubertus beschouwde dit als een signaal. Hij sprong van zijn paard en viel op de knieën. Hij liet zich dopen en leefde verder als een goed christen. Na zijn dood ging men hem vereren als patroon van de jagers en aanroepen tegen razernij van de jachthonden (hondsdelheid). Vooral in Limburg onderhield men lange ceremonieën ter ere van Sint-Hubertus. Men brandde de honden met de hubertussleutel, de gezonde op de kop en de zieke op ziekteplek of op de wonde. Van die sleutel wordt verteld, dat Hubertus hem te Rome van Sint-Pieter zelf ontving. Deze was speciaal uit de hemel neergedaald om hem die te overhandigen. Als iemand door een razende hond gebeten werd, werd hem (haar) de stola van Hubertus opgelegd. Deze stola had Hubertus ontvangen van een engel. In ons land bleven de mensen Hubertus ook aanbidden tegen allerlei kwalen als tandpijn, hoofdpijn, zenuwachtigheid en zwakzinnigheid.

In Limburg weet men, dat als een razende hond op je afkomt, je meteen moet zeggen:

*" Ik kwam over Sint-Huibrechtsgraf
Zonder stok en zonder staf.
Kwade hond, sta stille.
Het is Sint-Huibrechtswille."*

En de hond? Die blijft dan staan en valt je niet aan.

Behalve Sint-Hubertus zijn er nog wel enkele bij ons minder bekende patroonheiligen van de jagers. Wij vermelden er drie: Sint-Conrad van Piacenza, Sint-Oldegar van Barcelona en Sint-Eustachius.

De valkeniers hebben hun speciale beschermheiligen. Dat zijn, behalve Sint-Julianus Hospitator, Sint-Theobaldus van Provins en Sint-Symphorianus van Autun, vooral Sint-Bavo van Gent. Deze laatste heeft in Vlaanderen enige bekendheid. Deze man leefde in de zevende eeuw en overleed ca. 653. Hij was van adellijke afkomst en heette eigenlijk Allowin. Hij had een uitbundige jeugd, maar bekeerde zich. Na de dood van zijn vrouw schonk hij al zijn bezittingen weg en trad in de Sint-Pietersabdij van Gent in. Zelfs ging hij op een gegeven moment als een kluizenaar leven in een holle boom.

Wilt u meer over de jacht weten?

Dan kunt u terecht bij een hele reeks van boeken en bijdragen in tijdschriften. Het is niet de bedoeling om u daarvan een volledig overzicht te verschaffen. Wij pikken er enkele voor onze streek belangrijke titels uit.

* Paul Wyndaele, Achille Van Wassenhove en Yves Lecocq: Jagen, 1989, Van In Lier

Dit is een standaardwerk van 432 blz. dat een totaalbeeld geeft van al wat met jagen te maken heeft. Het boek in groot formaat bevat een schat aan foto's, tekeningen en schema's en is zeker het beste referentiewerk voor al wie in ons land en Nederland geïnteresseerd is voor de jacht.

- * Jacht en stroperij, Ons heem, jg. 43 nr. 4-5, 1989
- * E. Bauer, J. Carmichel en L. Cullimore: De Jacht, R. Elman, Alphen a/d Rijn, 1987
- * G. Janssens: Enkele Strooptechnieken en Vangtuigen, in Zoniën, IV, 1980, blz. 161-174
- * G. Janssens: Beknopte Geschiedenis van de Wildstroepeij, in Zoniën, IV, 1980, blz. 183-188
- * J.M.L. Swartenbroeckx e.a.: De Jacht in België, Antwerpen, 1976
- * A. Gielens: Een Ordonnantie op de Wolvenjacht in de voogdij van Mol (1609), in: Oudheid en Kunst, Mengelingen J. Cornelissen, 1941, blz. 67-71
- * A. Robyns: Wolven in de Kempen, in: Limburg, XII, 1930-31, blz. 16
- * A. Claasen: Wolven in de Kempen, in: Limburg, XLIX, 1970, blz. 40-42
- * J. Goris: Aloude Valkerij in de Kempen en aan de Vorstelijke Hoven, Arendonk, 1966
- * P.L. Dupont: Documenten over de Oude Valkerij te Arendonk, in: Taxandria VII, 1939, blz. 172-176
- * M. De Proost: Valkerij te Arendonk, in: De Autotoerist, XXXII, 1979, blz. 593-595
- * J. Coveliers: Valkerij en Valkeniers van Arendonk, Arendonk, 1950

Rijmen en dichten door en op mensen (1)

Door Laurent Woestenburg

Hieronder brengen wij een resem versjes en uitspraken samen die wij hebben opgetekend uit de mond van oudere mensen die het allemaal nog hebben beleefd in de tijd toen er nog geen televisie bestond en de mensen voor hun verzet op elkaar aangewezen waren. Ze komen alle uit Weelde en Poppel en zijn naar goed vermogen geordend in rubrieken. Als u, beste lezer, bij het lezen hiervan spontaan nog andere uitspraken, rijmpjes, versjes, liedjes, wijsheden of zegswijzen voelt opkomen, noteer ze dan en bezorg ze ons of bel even, opdat wij ze kunnen komen opnemen, want ze mogen niet verloren gaan. Zo moeten er ook te Ravels een aantal bestaan.

Dorpsversjes

Vroeger, - en dan zeggen en schrijven wij zowat de tijd tot de tweede wereldoorlog -, hadden onze mensen een zee van tijd. Zij brachten de lange winteravonden door bij de haard. Eén van hun geliefkoosde bezigheden was rond een bepaald thema dorpsrijmpjes te verzinnen, maar dan op basis van de bewoners. Vaak waren dat rijmpjes op de namen van de bewoners van een bepaalde wijk en dan nam men alle geburen op, van huis tot huis. Alleszins waren het steeds leuke verzen die getuigden van veel volkse vindingrijkheid. Hier volgen er een paar.

Poppel

Onderstaande versjes zijn alle opgetekend door Rosette Appels. Zij heeft ze gedicteerd gekregen van haar moeder, mevrouw Toke Appels – Verheyen.

Uit de Dorpsstraat

“Er is een pèerd op den hol”
zėj Sjoareltje van de Pol (Karel Van de Pol).
“Lèk iej sprong”
zėj Lewie De Jongh.
“Op vier èèzers”
zėj Tiest Kèèzers (Tist Keysers).
“Pak de krewats”
zėj Jan Stadts.
“En sloagt ‘em op z’n hielen”
zėj Zjuleke Van Thielen.
“Of pak ‘em méj z’n gebit”
zėj de smid.
Sjoarel Timmermaans (Karel Timmermans)
kreeg gèn kaans,
want Fraans Moeënen (Moonen)
wiest ‘em aandere te toeëmen.
In den tramhalt
wier ie opgestald.
Sjoarel Verstroalen (de veldwachter Karel Verstraelen)
kwaamp ‘em hoalen.
Jaon Pieten (Adriaan Van Hees)
mocht ‘em schieten.
“Ge zult er niks mèr van heuren”
zėj Tjèn Van Beuren (Etienne Van Beurden).
“Hij is gevangen”
zėj den ontvanger.
“Hij was gestolen”
zėj Govertje Kolen.
En Mil De Bonnair (Emiel de Bonnaire)
miek van de huid het leir (leder).

De laatste drie hebben betrekking op de bewoners van de vroegere drie huisjes van Kees Moeskops nabij het gemeentehuis.

Een ander rijmpje uit de Poppelse Straat

Lus méj z’n peperbus.
“t is toch wel roak”
zėj Kéjke Vroak (Cornelia Van Raak).
Net Hoagen (Net Haagen)
diej kan nogal zoagen.
“t is de pèjst”

zéj Sjoarel Van Hèjst (Charel Van Heist).
 “t is ze niej”
 zéj Mij.
 “t is ze gemak”
 zéj Kèske Pak (Keesje Pak).
 De keujster (koster)
 kééjk altèèj deur 't veuster.
 Drik Hoagen (Drik Haagen)
 zat altèèj mèr te kloagen
 over Zien Luyten
 diej altèèj zat te fluiten.

Uit de Pastorijsstraat: Vier uitersten I

Van de Moeren	Van der Moeren
wilde gaan boeren.	wilde gaan boeren.
Méj wien?	Met wie?
Méj Annemiej.	Met Annemie.
En Trien Vestieën	En Trien Van Steen
haj een koaj bieën.	had een kwaad been.
En Lewieke Vroaren	En Lowieke Verhaeren
diej mutte oeëk niej spoaren.	die moet ge ook niet sparen.
Jan van Netteke	Jan van Netteke
lag altèèj in z'n beddeke.	lag altijd in zijn beddeke.

Uit de Pastorijsstraat: Vier uitersten II

De Bonnivair	De Bonnivaire
gaf 'em een smeir.	gaf hem een sneer.
Kees Sas	Kees Sas
mèende oeëk dèt hij het was.	meende ook dat hij het was.
Mèr 't was gènnen boas	Maar het was geen baas
gelèk de Hoas.	gelijk de Haas.
En gelèk Dekiej	En gelijk Dequis
oeëk nij.	ook niet.

Weelde

Onderstaande berijmde dorpsverzen hebben we kunnen reconstrueren aan de hand van wat vader Jef Woestenburg nog wist en wat we hebben verkregen bij de familie van Edmond Swaan.

“t zen niks as hoas en kenèèn”
 diej bij Riej Van Beurden zèèn.
 “Ik vang ze méj kalk”
 zéj Schalk (Jef Godschalk).
 “Ik goa ze beloeren”
 zéj Jan Van de Moeren.

"Bij ons zitten z'op den blaik"
 zéj Van Aik (Van Eyck).
 "Dès niks te èèreg"
 zéj Franske Woestenbèereg (eigenlijk Laurent Woestenburg sr.).
 "Dès niks te veel"
 zéj Neel (Corneel Cabanier).
 " 't is ne gekke"
 zéj den Dekker (Dekker Van Loon).

De rest van het verhaaltje hebben we niet kunnen achterhalen

Uit de Weeldestraat

Een zeer populair verhaaltje in rijmvorm liep in Weeldestraat. Het is in 1931 opgetekend door Johanna Swaan – De Bie. De maker ervan is wellicht Jan Van Eyndhoven. Zoniet, dan is hij er zeker de aanpasser van. Alleszins deed hij dat werk terwijl hij op een omgezaagde eiken boom bij de wagenmaker zat te buurten. Het is niet onmogelijk dat bij het opzeggen ervan sommige mensen hun eigen naam nog in het verhaaltje plaatsten en het dus uitbreidden....

We zaten te schoven
 bij Jan Van Eyndhoven.
 "Doar leupt nen hoas"
 zéj Koob Moas (Jacobus Maes).
 " 't is een kenèèën"
 zéj Merèèën (Marinus Geerts).
 "Wèd is ie schoeën"
 zéj Sjoarel Vloeën (Karel Van Loon).
 "Hij leupt over de kaaïen"
 zéj Guust Vraaïen (Gust Verheyen).
 "Zjust over de rils"
 zéj Joan Van Gils.
 "Hèj is oan den droaj"
 zéj Verompoaj (Van Rompaey).
 "Hèj leupt in't koren"
 zéj Joan Van Doren.
 "Héj zit in de hoaver"
 zéj ne joager.
 "Pakt gaaw m'n gewèèër"
 zéj de notaire.
 "G'èt em noch niej"
 zéj Stèffeniej (Stephanie).
 "Schiet erop"
 zéj den Biskop.
 "Géft 'em een pil"
 zéj Methil (Mathille)
 "Schiet!"
 zéj den Tiet.
 "Bonk!"
 zéj Verdonck.

"Hij kweek"
 zéj méjster Van Beek.
 "Ge hêt 'em wèl"
 zéj Mieke Bèll.
 "Hij is eroan"
 zéj Mon Zwoan (Edmond Swaan).
 "Wèd 'n bieëst"
 zéj De Gieëst (De Geest).
 "Wèdde ne schoeëne pels"
 zéj veldwachter Sels.
 "We zullem 'em goan verdieële"
 zéj iemand van Abieële (Van den Abeele).
 "Ikke de kop"
 zéj den Blok.
 "Mèèn n' oeër"
 zéj den doktoeër.
 "Veur mèèn de billen"
 zéj Jan Van Tille.
 "Wèdde ne zwoare"
 zéj Késke Vroaren (Kees Verhaeren).
 "En ene lange"
 zéj Pérke Maggen.
 "Ik zou er wèl wè van lusse"
 zéj Jan van Sussen.
 "Veur oens het hart"
 zéj Lange Bart.
 "Ikke de borst"
 zéj de Worst.
 "Ikke een nier"
 zéj de kaantenier (kantonier Geenen).
 "Mèèn de stèert"
 zéj Joan Pèèrd.
 "En ikke de rest »
 zéj Ernest.
 "Is 't méj de langoeër?"
 zéj den onderpestoeër.
 "Gedoan"
 zéj Sebastioan.

Er dan was er nog een variante op een gedeelte van bovenstaand vers.

"Doar leupt nen hoas"
 zéj Teuntje Moas (Toontje Maas)
 "In de vierde voor"
 zéj den dokter.
 "Rap't gewèèr"
 riep Albèèr (Albert).
 "Schiet hem doeëd"
 zéj Juleke De Groeët (Juul De Groot)
 " 'k zal 'em schieten"

zéj Gért van Pieten (Geert Leemans).
 "Bonk"
 zéj Verdonck.
 "Hij is eroan"
 zéj Pesjoan (boomzager Jansen).
 "We zullen 'em dieëlen"
 zéj dieë van Abbieëlen (Van den Abeele).
 "Ikke de billen"
 zéj Jan van Tillen.
 "Ikke de stèèrt"
 zéj Joan Pèèrd.

En dan gaat het verder zoals hierboven.

Kinderversjes

Ongetwijfeld leven nu nog wel bepaalde kinderversjes voort in de kleuterschool en in de huiskring. Wij willen u echter een paar oude niet onthouden, omdat ze zoveel zeggen over de wijze waarop het er in de school en de vrije tijd aan toe ging.

Weelde

Uit de kleuterschool

In de lente gaan wij buiten
 en dan horen wij de vogels fluiten.
 Twee aan twee, twee aan twee,
 zo gaan wij met de zuster mee.

En dan mochten de kindjes met de zuster in de tuin naar de grot gaan.

Viskes vangen

Wat doen wij met die viskes?
 Vellekes afstropen.
 Wat doen wij met dat velleke?
 Beurzekes maken.
 Wat doen wij met die beurzekes?
 Geld in steken.
 Wat doen wij met dat geld?
 Kinnekes kopen.
 Wat doen wij met die kinnekes?
 Naar school laten gaan.
 Wat leren zij daar?
 De A B C.
 De kat ging mee.
 De hond bleef thuis.
 'Piep' zei de muis

in 't zomerhuis.

Opgetekend door Edmond Swaan.

Bij kindervermaak met de fluitjes

Onderstaand versje zegden de kinderen bij het maken van een fluitje uit weurft (salix of poesjeshout). Met het hecht van een mes klopten ze de schors los, terwijl ze het hout herhaaldelijk met speeksel bevochtigden. Daarna wrongen ze de schors eraf.

Fluitje, fluitje, vlierenhout,
in de winter is het koud,
in de zomer is het heet.
Willen w'es wedden voor een zweep,
willen w'es wedden voor een zwaan
dat ge nu wel af zult gaan?

Opgetekend door Edmond Swaan.

Poppel

Ju, ju, paardje
Met z'n vlassen staartje,
met zijn koperen bellen aan,
ik heb dat paardje op en neer zien gaan,
van Aken naar Lier,
morgenvroeg weer hier.
En is ons paardje dan nog ziek,
dan komen wij tot Aken niet.

Douw, douw, kindeke,
de pap die stoaj in 't spindeke,
van de zwarte koei, oei, oei, oei.

Opgetekend bij mevr. Bosmans (90 jaar) in 1955

BEGRAVEN TE WEELDE (2)

Door Louis Schats

Scholieren

De dood was en is altijd dichtbij. In vroegere tijden gold dat zeer zeker ook voor kinderen. Om die reden alleen al hoeft het ons niet te verbazen dat ook schoolkinderen in de begraafboeken passeren. Opvallend is echter wel dat er naar verhouding veel niet-Weeldse

schoolkinderen bij zijn. Van de 18 begrafenissen waarbij expliciet vermeld wordt, dat het om scholieren gaat, zijn er 8 van buiten Weelde, waaronder Breda, Oosterhout, Tilburg en Boxtel.

Het waren veelal kinderen van goeude burgers, wat afgeleid kan worden uit het feit dat ze vaak in de kerk begraven werden. Deze 'Hollandse' kinderen waren bij Weeldse gezinnen ondergebracht om zich voor te bereiden op communie en vormsel. In Nederland werd de uitoefening van de Roomse godsdienst ernstig bemoeilijkt door de Protestanten. De Noord-Brabantse katholieken zochten hun heil over de grens en daarbij was Weelde blijkbaar erg in trek, wat ook blijkt uit de volkstelling van 1754. Op dat moment zijn er maar liefst 110 'Hollandse' leerlingen bij Weeldse gezinnen ingekwartierd.

In de kerk begraven

Onder het pastoraat van Gaspar Schillemans, dat aanvangt in 1637, komt het begraven in de kerk in zwang. Voor die tijd was deze eer slechts voorbehouden geweest aan pastoor Cornelius Baelemans (1598), Katelijn Jan Sebrechts van den Dungen (1612) en meester Hendrik Lemmens, secretaris te Weelde (1630). Vanaf de begrafenis van pastoor Baelemans tot en met de begrafenis van kapelaan Sebastianus Verhulst in 1780, is dat 263 maal gebeurd. Bij dekreet van 12 juni 1804 werd door de Franse overheersers het begraven in de kerk afgeschaft. Spijtig genoeg zijn bij de kerkbrand van 22 augustus 1841 bijna alle grafzerken gesprongen en vernietigd. Van de indrukwekkende zerkenvloer die de kerk ooit gekend had, bleven slechts 14 zerken bij de ingang van de kerk bewaard.

Het begraven in de kerk is ongetwijfeld aan mode onderhevig geweest, maar ook de pastoor drukte daar zeker zijn stempel op. Onder pastoor Schillemans vindt er per jaar gemiddeld 1 begrafenis plaats. Zijn opvolger Joannes Le Pieme (1648-1668) stimuleerde het gebruik wellicht, want het loopt dan op tot een gemiddelde van 1½ per jaar. Gerard Deyns (1668-1679) was blijkbaar een warm voorstander, want onder zijn pastoraat loopt het gemiddelde op tot 3 per jaar. Onder Severinus Otgeri (1679-1709) is het wat minder, maar toch nog altijd 2½ kerkbegravenis per jaar. Gregorius Van den Idzert (1709-1727) daarentegen houdt de boot af, want het gemiddelde zakt tot onder de 1. Gabriël Vaes (1727-1748) pakt de draad weer op: gemiddeld 3 begrafenissen per jaar. Dan is de vaart er voor goed uit. Met Arnold Smeesters (1748-1778) gaat het gemiddelde terug naar 1, met de kanttekening dat het tot 1754 nog wel 2 per jaar is. Daarna begint echter de grote terugval. Onder Gereon Huysmans (1778-1810) bloedt het verschijnsel snel dood. Welgeteld 2 parochianen worden door hem nog in de kerk begraven. Kapelaan Verhulst sluit de rij.

In weelde begraven

Het waren niet de Weeldenaren zonder weelde die in de kerk werden begraven. Afkomst, weelde, bijzondere verdiensten waren voorwaarden die ten grondslag lagen aan een eeuwig leven in de kerk, bijvoorbeeld voor het altaar van de Heilige Maagd of van Sint Antonius.

Aan de maatschappelijke functies die de begravenen bekleedden is af te leiden welke mensen in hoog aanzien stonden. Op de eerste plaats waren dat geestelijken en overheidsfunctionarissen zoals schouten, schepenen en secretarissen. Afgaande op beroepen zien we dat de molenaar, de smid en de schoolmeester veelal gewaardeerd werden. Daarnaast liggen er ook andere bijzondere mensen. Op 15.9.1698 komen we de 'kwezel' Anna Adriaan

Luyten tegen en op 24.2.1774 de 100-jarige Joanna van Steenhuysen, die we in het overzicht van 100-jarigen in deel 1 vergeten zijn. Ere wie ere toekomt.

Tweelingen

Van de 4321 begrafenissen zijn er 10 die betrekking hebben op een pasgeboren tweeling. In 4 gevallen was er sprake van jongen-meisje tweeling, 2 keer betrof het 2 meisjes en 4 keer 2 jongens. Drie keer wordt nadrukkelijk vermeld dat ze in hetzelfde graf begraven werden. De overlevingskansen voor zuigelingen waren beperkt. Totaal zijn er 839 begrafenissen waarin de term 'proles' (kind) gebruikt wordt, in plaats van een doopnaam. Ofschoon dat zeker niet allemaal zuigelingen zijn, is het aantal wel een indicatie voor de zuigelingensterfte. Voor tweelingen waren de overlevingskansen nog geringer.

De oudste van de 10 geregistreerde tweelingen werd 6 weken. Op 20.5.1751 werd de tweeling van Joannis Van den Heuvel en Joanna Leenaert Buycx begraven. De twee kinderen, Jacobus en Adriana, waren gedoopt op 4.4.1751. Een triestig lot was Petronella Vermeeren beschoren, de echtgenote van Joannes van Eyndoven. Tengevolge van dysenterie werden haar kinderen Josephus en Maria Catharina al na 6 maanden zwangerschap geboren en wel op 16.10.1783. De volgende dag zijn ze begraven. Petronella herstelt blijkbaar weer. Ze is begraven te Weelde op 7.12.1791.

Verdronken of.....?

Op de avond 29.5.1708 verdrong Joannes vanden Broeck. Hij werd naar de kerk vervoerd, maar vervolgens werd hij door de pastoor - in overleg met een advocaat - doorgestuurd voor lijkschouwing. De 'officiaal' komt echter niet opdagen en de volgende morgen werd Joannes om 6 uur in de kerk begraven. Zijn uitvaart volgde de dag daarop. Vervolgens voegde de pastoor aan de acte toe dat de schout dreigde - ofschoon hij 'de erfgenamen niet zou kunnen kwellen' ('non potuisset haeredes vexare') - degenen op het matje te roepen die het lichaam van deze 'onwaardige' naar de kerk hadden gedragen.

Wat er onwaardig aan Joannes vanden Broeck was, is niet uit de gegevens te destilleren. In de kantlijn verwijst de pastoor nog wel naar een begrafenis die plaatsvond op 22.1.1692. Er was toen sprake van een soortgelijke situatie, 'maar toen sprak de schout er niet over' ('sed praetor non loquebatur'), aldus de tekst van de pastoor. Nazoeking leert dat op die datum Joanna Willebrorts begraven is, ook slachtoffer van verdrinking. Wat zou er nu zo onwaardig zijn aan deze verdrinkingsslachtoffers? Of zouden er duidelijke aanwijzingen zijn geweest van zelfmoord?

Toch in de kerk

Geheel anders verliep de begrafenis van schoolmeester Hermannus Boeckx. Hij was te Poppel gedoopt op 28.4.1695 en overleed na een onderwijzersloopbaan van 30 jaar te Weelde tengevolge van waterzucht ('ex hydropisi'). Ofschoon deze 'ijverige' ('zelosimus') onderwijzer de pastoor verzocht had om op het kerkhof begraven te worden, werd hij op 4.4.1753 vanwege zijn verdiensten voor de gemeente toch in de kerk begraven. Waarom zou Hermannus Boeckx dat verzocht hebben? Voelde hij zich onwaardig omdat hij een onecht kind had bij Nicolaa Verheyden?

Nog meer ongelukken

Op 26.8.1794 werd Cornelius Broeckx begraven, slachtoffer van een dodelijke steekwond door een Franse militair. Norbert Verheijden werd op 22.12.1742 begraven in de kerk. Hij was het onfortuinlijk slachtoffer van verbranding.

Jacobus Deens werd op 75-jarige leeftijd begraven op 7.12.1737, na een langdurige ziektebed. Hij was van een ossenwagen gevallen en had daarbij zijn scheenbeen verwond. Na dit ongeluk kon hij niet meer liggen en moest dag en nacht zittend doorbrengen.

Niet alleen begrafenissen

Tussen de namen van de overledenen plaatste de pastoor ook wel een opmerking. Bijvoorbeeld als er enkele maanden geen begrafenis geweest was, zoals tussen 20.5.1730 en 10.8.1730. Zo'n opmerking werd dan beëindigd met 'Deo Gratias'.

Heel bijzonder is de uitvaart die te Weelde gehouden werd voor keizer Karel VI op 21 februari 1741. Als je de tekst in het begraafboek leest, krijg je de indruk dat het gaat om een volksfeest. Gezien de weinige ontspanningsmogelijkheden in die tijd werd het door de mensen misschien ook wel als zodanig ervaren. We lezen:

"De uytvaert gehouden voor den keyser Carolus VI gestorven 20 october door geheel ons bisdom. Op de choor heeft gestaen het baer, daerop een keyscroon, schepter en sweird, rondom 42 keersen en 4 flambeuwen, noch 6 kleine flambeuwen. De baer is gedraegen door 4 borgemeesters gevolgt door de magistraet alle met swarte mantels, de guldens en broederschappe met hun trommels en vendels. Alle de schoolkinderen en ontallijke gemeyntenaers hebben allen ten offer geweest, welcke geweest is voor de kerk seer groot. De magistraet heeft d'heeren comen bedancken en ons vriendelijck versocht op een glas diesters bier, alles is seer ordentlijck gesciet. R.I.P."

De fanfare Sint-Nicolaüskring van Weelde

Door Laurent Woestenburg

Weelde is altijd een dorp geweest waar de muziek hoogtij vierde. Reeds in het begin van de twintigste eeuw mocht het dorp zich verheugen over het bestaan van niet alleen een flink koor, maar ook van de uit de kluiten gewassen fanfare Sint-Nicolaüskring. Tradities die nu in onze tijd nog voortgezet worden door talrijke koren en nog steeds de Sint-Nicolaüskring.

Een gelukkig toeval speelde onderstaande foto in onze handen. De ouderen onder onze lezers zullen daarop ongetwijfeld nog een flink aantal gezichten herkennen. Anderen zullen vele gezichten terugvinden in nu nog te Weelde levende afstammelingen. De foto dateert van ergens tussen 1910 en 1914. Ze is genomen te Turnhout in de tuin van de ouders van toenmalig onderpastoor Louis Tubbax. U ziet het aan de strikken en dassen, dat er een concert in de Patersstraat aan voorafgegaan is.

Wie is Wie?

De man vooraan in zwart pak is dirigent Louis de Bont.

Zittend van links naar rechts: Louis Ooms, Charel Pelkmans, Fons Meuris, Remy Bols, meester Louis Van Beek, Jef Van Eyndhoven, Jan Verheyen (in de omgang: Jan van de garçon) en Sooi Bax

Gehurkt op de tweede rij: Jan Van der Moeren, Jan Timmermans (in de omgang: Jan van Lenekes), Henri Vloemans, Rie Van Eyndhoven, Remy Van Hees (in de omgang: Remy van Rie van Christen), Rie Heyns, Adriaan Woestenburg (in de omgang: Joan van Woesjes) en Louis Bols

Rechtstaande: Janneke Bax, Jef Van Hees (in de omgang: Jef van Christen), Jaakske Van Gils, Jaak Van Loon (uit het Laar), Stan Van Hees, Sooi Swaan, gemeentesecretaris Mon Vloemans, Sooi Jonckers, Sooi Van Loon (uit het Laar), een onbekende, Charel Van Loon (uit De Straat), en Louis Jansen (in de omgang: de bokkenboer).

Het overlijden van Frans Corneel Van Loon

(beter gekend als Sooi van Teuntje Deums)

Door Laurent Woestenburg

Op 28 september 1996 verscheen in het Franse dagblad LE COURIER PICARD het volgende artikelje (vertaald):

ONEUX

Tegen de omheining van de grote dodenkapel, vlakbij de kerk en de begraafplaats van Oneux, is zopas in stilte een plaat aangebracht ter herinnering aan een Vlaamse soldaat die tijdens de laatste oorlog door Duitse soldaten werd gedood. Frans Van Loon stierf precies op de dag van de schijnaanval op Abbeville, voor de boerderij Deroussent, in de buurt van Neuville. De weduwe van de soldaat, die het lichaam na de begrafenis te Oneux had doen repatriëren, is naar dit dorp samen met enkele leden van de familie, allen afkomstig van Weelde, teruggekeerd om dit opschrift ter nagedachtenis van haar echtgenoot te plaatsen.

Sooi werd te Weelde geboren op 28 augustus 1907. Zijn ouders waren Jan Antoon Van Loon en Maria Theresia Van Beurden. Hij was soldaat-grenswachter in het Belgische leger en sneuvelde op 20 mei 1940 om 16u in het dorpje Oneux (gemeente Neuville) in Frankrijk. Hij was gehuwd met Cornelia (Kee) Ludovica Jonckers en woonde in de Singel.

Korte tijd na het overlijden van Sooi heeft Kee al geprobeerd nadere informatie te verkrijgen. En dat lukte, want op 1 februari 1941 kwam er op haar vraag een antwoord van de Dienst Militaire Zaken en Burgelijke Stand van de stad Abbeville met de bevestiging dat Sooi begraven lag in het dorp Oneux, nabij Saint-Riquier. Waarop de familie de vraag stelde om het lichaam te kunnen laten overbrengen naar Weelde. Op 7 april 1941 kwam het volgende handgeschreven (vertaald) bericht bij Kee toe vanuit de gemeente Oneux:

Mevrouw,

Ik zie tot op heden geen enkele mogelijkheid om uw echtgenoot te doen overbrengen, tenzij dat zou gebeuren met uw eigen middelen, in het geheim en op uw risico en gevaar.

Wat op dit ogenblik zou kunnen gebeuren is het lichaam van uw man te bewaren in een doods-kist om het tenminste gemakkelijker in zijn geheel terug te vinden als u het later naar

België wil overbrengen. Ik raad u niet aan te doen wat ik in het blauw heb onderstreept (de laatste zin in vorige alinea was onderstreept). Maar u bent meester over uw eigen situatie. Aan u te zien wat u doet. Ik sta volledig te uwer beschikking.

Vandaag, palmdag, hebben wij onze plicht vervuld door ons te begeven naar het graf van uw echtgenoot die de enige in onze gemeente gesneuvelde soldaat is.

Aanvaard, mevrouw, mijn algehele toewijding en mijn meest respectvolle groeten.

De burgemeester

Aanwinsten in het museum

Door Laurent Woestenburg

Alweer is ons museum door enkele mensen bedacht met schenkingen. Hier volgt een samenvattende lijst. Er waren schenkingen van:

Een privépersoon

- Een oud tinnen schouwgarntuur met klok
- Een ingelijste plaat "God ziet mij, hier vloekt men niet"
- Een kerkstoel

Adriaan Van Gils

- Een rijnboor uit ca.1880

De gemeentelijke Lagere School van Weelde, afdeling Ravels-Eel

- Een reeks van 60 bijbelplaten op linnen
- Vier wandplaten met sprookjes: o.a. Roodkapje en Hans en Grietje
- De hele reeks Historische Prenten van Edm. Van Offel, uitgegeven door de vroegere uitgeverij Bossaerts uit Antwerpen. Zij stellen belangrijke momenten uit onze vaderlandse geschiedenis voor. Het gaat over de volgende onderwerpen:
 - Godfried van Bouillon in Jeruzalem
 - Het Middeleeuws kloosterleven
 - Het ridderleven in het Gravensteen te Gent
 - De Vlamingen aan het hof van Jan zonder Vrees
 - De hervorming: Hagepreek
 - De Beeldstormerij
 - Heldendood van sergeant De Bruyne
 - Christelijke zendelingen bekeren de Franken
 - De Bisschop van Luik verleent de Vrede van Flexhe

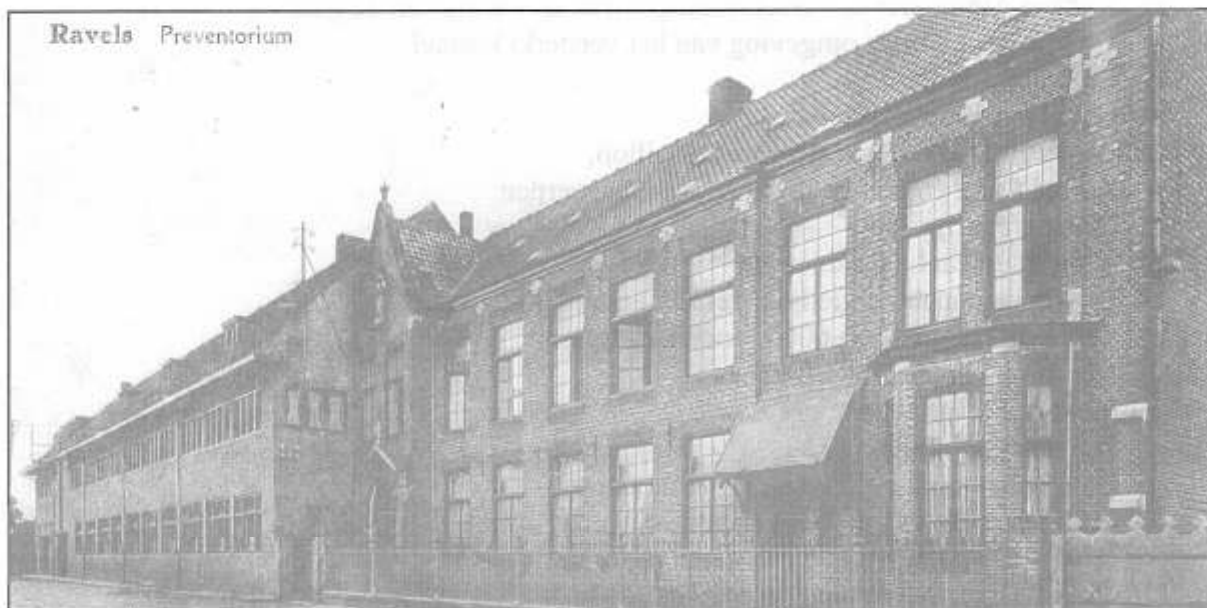
- Leopold II en Stanley in de Beurs te Brussel
 - De dood van Jacob van Artevelde
 - Het doopsel van Clovis
 - Robrecht van Bethune ontvangt een afvaardiging van misnoegde ambachtslieden
 - Een vergadering van de Orde van het Gulden Vlies
 - Ondergang van Gieselbert, zoon van Reginald Lankhals
 - De gemeenten in de XII de eeuw: de Vlaamse wevers werken voor het raam
 - De eerste spoorweg in België
 - Het ontstaan van de gemeenten: Brugge in de XII de eeuw
 - De Vlaamse gemeentenaren voor de slag der Guldensporen
 - De overgave van Napoleon
 - Koning Albert ziet de verschikkingen van de oorlog aan de IJzer
 - De lijfeigenen in de omgeving van het versterkt kasteel
 - De holbewoners
 - Gevolgen van de kruistochten
 - Bestorming van het kasteel van Bouillon
 - Keizer Karel en zijn zoon Filips II te Antwerpen
 - De Boerenkrijg
 - In de ridderzaal: de ridderslag
 - De Noormannen vernietigen het kasteel van Antwerpen
 - Zelfopoffering van de 600 Franchimontezzen
 - Het leven van de Oude Belgen
 - In de Halle van Ieper
 - Notger en zijn tijd
 - De beschaving ten tijde van Karel de Grote
 - Onderwerping van de Gentenaars aan Keizer Karel
 - De onderwerping van de Nerviërs
 - De Romeinse beschaving in ons land
 - Karel de Grote in zijn strijd tegen de Moren: de dood van Roland
 - Het leven op de Frankische hoeve
 - Intrede van Filips de Schone in Brugge
 - De inhuldiging van koning Leopold I
 - Hofmeieres en vadsige koningen
- Twee Mariabeelden
 - Twee beelden van Sint-Jozef met het kind Jezus
 - Een beeldje van de H. Theresia van Lisieux
 - Een kastje
 - Een Christusbeeld
 - Enkele attributen uit de vroegere processie
 - Zeven grote wandplaten met instructies voor het leren haken

Ravels, Weelde, Poppel: “Toen en Nu”

Door Laurent Woestenburg

Ravels

Toen: Het Preventorium in de O.-L.-Vrouwstraat, in vervlogen jaren bekend tot ver in het land. Hier kregen kinderen met verzwakte gezondheid de kans om bij te komen. Ze kwamen soms van ver uit het binnenland, o.a. uit de grote steden.

Nu: Het Preventorium maakte plaats voor het rusthuis Onze-Lieve-Vrouw van de Kempen

Weelde

Toen: In het begin van de twintigste eeuw werden op vele plaatsen in ons land scholen gebouwd van dit type. Dit was te Weelde de jongensschool. Bijna overal was het schoolgebouw geflankeerd door het zogenaamde schoolhuis (hier: het huis links). In principe was dit bedoeld om als woonst te dienen voor het schoolhoofd. Te Weelde heeft de familie van meester Gouwy er tientallen jaren gewoond. Rechts staat het klooster van de Zusters van de Christelijke Scholen (Vorselaar) die toen het onderwijs verstrekten in de erachter liggende meisjesschool.

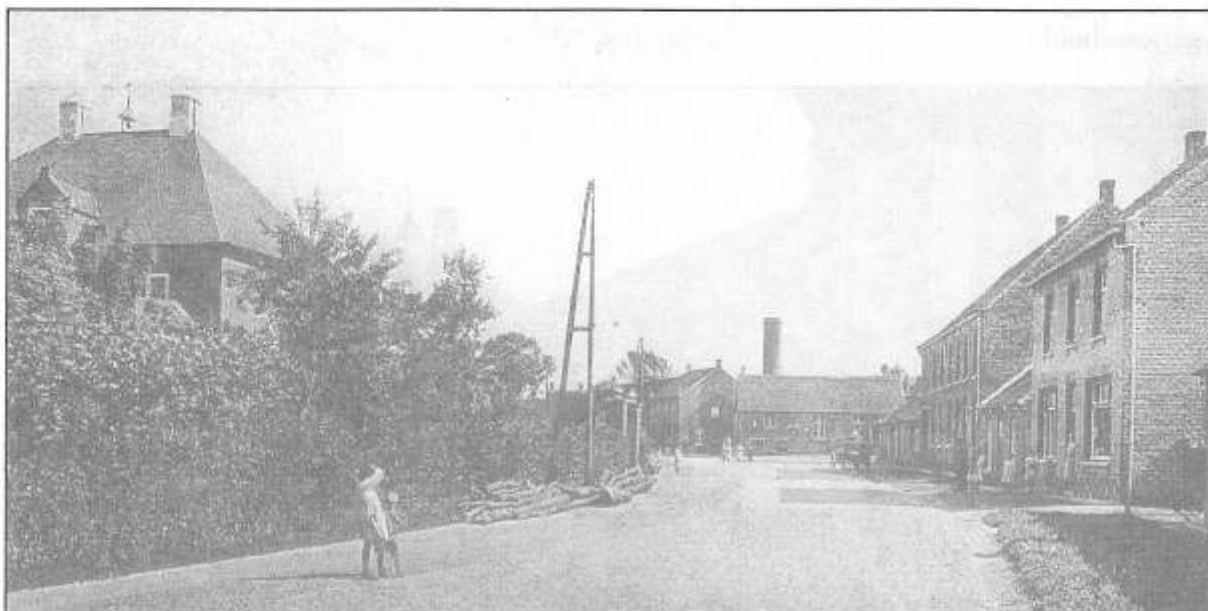

Nu: Zoals op zoveel andere plaatsen werd ook te Weelde het oude (maar toch wel zeer markante) schoolgebouw afgebroken. Terwijl de jongensschool verhuisde naar het nabijgelegen gemeentehuis, bouwden de zusters een nieuwe meisjesschool die later de naam "De Verrekijker" kreeg. Na de fusieoperatie van de scholen werd ze opnieuw een gemeentelijke school, maar dan als tweede vestiging van de gemengde gemeenteschool van Weelde.

Poppel

Toen: Vanuit de richting Baarle-Hertog kijk je zo de Pastorijsstraat in. Links staat de eeuwenoude pastorijs, rechts staan enkele woningen en in het midden zie je de oude melkerij van Poppel.

Nu: De pastorijs staat er nog steeds, maar de bomen eromheen zijn een aanzienlijk stuk gegroeid. De tweebeugige elektriciteitspaal van de bovenleiding heeft plaats gemaakt voor een moderne verlichtingspaal. Rechts zie je behalve een paar opgefriste originele woningen een aantal nieuwe huizen. En in het midden is de melkerij omgetoverd tot een paar woningen. De grote schoorsteen is dus verdwenen.

